

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
НАРОДНА СКУПШТИНА

Посланичка група Зелено-леви фронт - Не даavimo Београд
8. септембар 2023. године

ПРИМЉЕНО: 08.09.2023

Орг јед.	Број	Прилог	Вредност
01	011-1708/23		

ПРЕДСЕДНИК НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

На основу члана 99. ст 1. т. 7. и члана 107. ст. 1. Устава Републике Србије, члана 40. ст. 1. т. 1. Закона о Народној скупштини и члана 150. ст. 1. Пословника Народне скупштине подносимо **Предлог закона о грађанском партнерству.**

За представника предлагача одређујемо народну посланицу проф. др Јелену Јеринић.

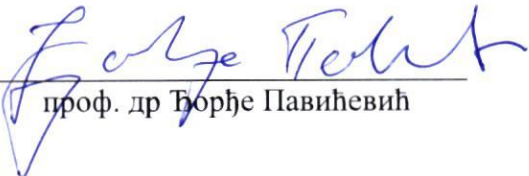
НАРОДНИ/Е ПОСЛАНИЦИ/Е

Радомир Лазовић

доц. др Биљана Ђорђевић

Роберт Козма

проф. др Јелена Јеринић

проф. др Ђорђе Павићевић

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ГРАЂАНСКОМ ПАРТНЕРСТВУ

I. УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Предмет закона

Овим законом уређују се појам грађанског партнерства и основна начела регулисања, поступак и услови за регистрацију грађанског партнерства, дејства и правне последице регистрације и начин престанка грађанског партнерства.

Члан 2.

Грађанско партнерство

Грађанско партнерство је заједница породичног живота два пунолетна лица истог пола која је регистрована пред надлежним органом јавне власти у складу са одредбама овог закона (даље: регистровано партнерство).

Грађанско партнерство је и трајнија заједница породичног живота два пунолетна лица истог пола која није регистрована пред надлежним органом јавне власти, која испуњава услове за правно признање прописане овим законом (даље: нерегистровано партнерство).

Члан 3.

Начела

Грађанско партнерство се заснива на начелима равноправности, поштовања достојанства и међусобног помагања и уважавања партнера.

Родни идентитет партнера се поштује и штити.

Забрањена је свака дискриминација, непосредна и посредна, у свим областима друштвеног живота, на основу правног статуса у грађанском партнерству, сексуалне оријентације и родног идентитета партнера.

Члан 4.

Заштита од породичног насиља

Партнер има право на заштиту од насиља у породици.

Партнер, односно бивши партнер, има статус члана породице и ужива исту заштиту од насиља у породици као супружник, односно бивши супружник, у складу са одредбама закона којим се уређује спречавање насиља у породици и одредбама других закона којима се обезбеђује заштита од насиља у породици.

Члан 5.
Родно осетљив језик

Изрази који се у овом закону користе у мушком роду, подразумевају исте изразе у женском роду.

**II. УСЛОВИ ЗА РЕГИСТРАЦИЈУ ГРАЂАНСКОГ ПАРТНЕРСТВА И
ПРИЗНАВАЊЕ НЕРЕГИСТРОВАНОГ ПАРТНЕРСТВА**

Члан 6.
Изјава воље, истоветност полова и циљ

Грађанско партнерство се може регистровати пред матичарем на основу изјава воља два лица истог пола којима се изражава пристанак за склапање регистрованог партнерства у циљу остваривања заједнице породичног живота.

Члан 7.
Сметње за регистрацију

Грађанско партнерство се не може регистровати ако постоји једна од следећих сметњи:

- 1) лице није способно за расуђивање;
- 2) лице је млађе од 18 година;
- 3) лице се већ налази у грађанском партнерству, браку или ванбрачној заједници;
- 4) ради се о лицима који се налазе у крвном сродству у правој линији или у побочној линији до четвртог степена сродства, односно у првом степену праве линије тазбинског сродства;
- 5) ради се о лицима између којих постоји однос усвојења, старатељства или хранитељства;
- 6) не постоји слободна воља једног од партнера.

Члан 8.
Сходна примена других закона

На сва питања везана за услове за регистрацију грађанског партнерства која нису уређена овим законом, сходно се примењују одредбе закона којим се уређују породични односи које се односе на услове за закључење брака.

На сва питања везана за услове за регистрацију грађанског партнерства страних држављана сходно се примењује и закон којим се прописују услови за закључење брака страних држављана пред органима власти Републике Србије.

Члан 9.
Нерегистровано партнерство

Трајнија заједница породичног живота два лица истог пола признаје се и штити као нерегистровано партнерство на основу самог закона, под условима који важе за регистрацију грађанског партнерства из члана 7. овог закона.

Нерегистровано партнерство се изједначава са регистрованим партнерством у погледу права и обавеза партнера прописаних Главом V овог закона.

Постојање трајније заједнице породичног живота доказује се на исти начин као и постојање ванбрачне заједнице, при чему се посебно доказује заједничка намера успостављања, односно одржавања трајније заједнице породичног живота.

III. ПОСТУПАК РЕГИСТРАЦИЈЕ

Члан 10.
Подношење захтева

Лица која намеравају да региструју партнерство подносе усмени или писмени захтев за регистрацију матичару на чијем матичном подручју желе да се региструју.

О усменом захтеву матичар из става 1. овог члана сачињава записник.

Уз захтев за регистрацију, партнери могу приложити доказ о држављанству и извод из матичне књиге рођених, док страни држављанин прилаже путну исправу или личну карту за странце.

Партнер који је раније био у браку или регистрованом партнерству, подноси и доказ да је претходни брак, односно регистровано партнерство престало, осим ако је ова чињеница уписана у матичну књигу рођених, односно регистар грађанског партнерства.

Партнер који је страни држављанин прилаже писани доказ да није у брачној заједници односно другом регистрованом партнерству.

Члан 11.
Разматрање захтева

Матичар коме је поднет захтев из члана 10. став 1. овог закона, проверава да ли су испуњени сви законом прописани услови за регистрацију.

Ако утврди да нису испуњени услови из става 1. овог члана, матичар је дужан да у року од 8 дана донесе писмено решење о одбијању захтева за регистрацију.

Жалба против решења из става 2. овог члана подноси се министарству надлежном за породичну заштиту у року од 15 дана од дана пријема решења.

Члан 12. **Чин регистрације**

Ако утврди да су испуњени услови за регистрацију из члана 10. став 1. овог закона, матичар у договору са партнерима заказује дан и час регистрације.

Пре него што позове будуће партнере да дају изјаве, матичар их упознаје са правним последицама регистрације.

Чин регистрације се обавља у службеним просторијама матичара у присуству будућих партнера и два пунолетна пословно способна сведока.

Матичар може дозволити да се чин регистрације обави на другом месту ако за то постоје оправдани разлози, ако се обезбеде услови у погледу свечаног изгледа просторије и ако се тиме не вређа достојанство чина регистрације.

Пошто утврди идентитет будућих партнера и сведока, матичар узима усмене изјаве партнера о престанку на регистрацију, а затим проглашава да је грађанско партнерство регистровано.

Регистровано партнерство уписује се у матичну књигу рођених и регистар грађанског партнерства, што партнери, сведоци и матичар потврђују својим потписима у регистру.

Извод из регистра матичар уручује регистрованим партнерима одмах након потписивања у регистру.

Члан 13. **Избор презимена**

Приликом регистрације партнери се могу споразумети да:

- 1) свако задржи своје презиме;
- 2) узму презиме једног од њих као заједничко презиме;
- 3) узму оба презимена као заједничка и одлуче које ће презиме да употребљавају на првом, а које на другом месту;
- 4) сваки од њих уз своје презиме узме и презиме партнера и одлучи које ће бити на првом, а које на другом месту.

Члан 14. **Достављање извештаја о регистрованом партнерству**

Ако је место рођења партнера различито од места регистрације, матичар без одлагања доставља извештај о регистрацији надлежном органу на чијем матичном подручју је партнер рођен.

Ако је партнер страни држављанин, матичар без одлагања доставља извештај о регистрацији министарству надлежном за послове правосуђа, које на основу достављеног извештаја обавештава о регистрованом партнерству дипломатско-конзуларно представништво земље чији је он држављанин.

Министарство надлежно за послове правосуђа не доставља обавештење из става 2. овог члана ако је партнер који је страни држављанин захтевао да се обавештење не достави дипломатско-конзуларном представништву земље чији је он држављанин.

Захтев из става 3. овог члана регистровани партнер дужан је да оправда тврдњом да би у земљи чији је држављанин могао бити изложен прогону или другим тешким последицама због регистравања грађанског партнерства.

Захтев из става 3. овог члана партнер предаје непосредно матичару након чина регистрације, а матичар је обавезан да га достави надлежном министарству заједно са изводом из регистра.

Члан 15.

Сходна примена других закона

На сва питања везана за поступак регистрације која нису уређена овим законом, сходно ће се примењивати одредбе закона којим се уређују породични односи које се односе на закључење брака, као и закона којим се уређује закључење брака домаћих држављана пред овлашћеним дипломатским или конзуларним представништвом Републике Србије.

IV. РЕГИСТАР

Члан 16.

Појам и облик регистра

Регистар грађанског партнерства је јединствена евиденција о регистрованим партнерствима.

Регистар се води у папирном и електронском облику.

Члан 17.

Надлежност за вођење регистра

Регистар установљава министарство надлежно за послове државне управе и локалне самоуправе.

Регистар води матичар.

Члан 18.

Подаци који се уписују

У Регистар се уписују следећи подаци:

- 1) о регистрацији и партнерима, и то: дан, месец, година и место регистрације; име и презиме партнера, њихов јединствени матични број, дан, месец, година, место и општина рођења, а ако је партнер рођен у иностранству и назив државе

рођења; држављанство, пребивалиште и адреса партнера и изјава партнера о новом презимену;

- 2) о другим лицима, и то: име и презиме родитеља партнера, име, презиме и пребивалиште сведока, име и презиме тумача ако је његово присуство у поступку регистрације било неопходно, име и презиме пуномоћника ако је једног партнера у поступку регистрације заступао пуномоћник и име и презиме матичара;
- 3) о престанку регистрованог партнерства;
- 4) о промена личног имена, односно презимена партнера.

Министарство и матичар из члана 17. овог закона су заједнички руковооци подацима који се уписују у регистар, у смислу закона којим се уређује заштита података о личности.

Члан 19. Остала правила

На питања регистра која нису уређена овим законом, а нарочито на измену података, увид у податке и издавање извода, сходно се примењују одредбе закона којим се уређују матичне књиге.

Обрада личних података из члана 18. став 1. овог закона врши се у складу са законом којим се уређује заштита података о личности.

V. ДЕЈСТВА И ПРАВНЕ ПОСЛЕДИЦЕ ГРАЂАНСКОГ ПАРТНЕРСТВА

1. Општа права и обавезе

Члан 20.

Партнери споразумно и заједнички одлучују о свим питањима од значаја за њихову заједницу.

Партнери имају право на поштовање њиховог приватног и породичног живота, а посебно право на одржавање личних међусобних односа и на међусобно заједништво.

Партнери имају обавезу да се међусобно помажу и пружају један другом сву потребну негу и помоћ у случају болести.

Партнери имају право на одржавање личних односа и са малолетном децом другог регистрованог партнера са којима их везује посебна блискост, осим ако ово право није ограничено судском одлуком.

Партнери имају једнака материјална и процесна права и статус у свим судским и управним поступцима као и брачни другови.

2. Издржавање

Члан 21.

Право на међусобно издржавање

Партнери су дужни да се узајамно издржавају.

Партнер који нема довољно средстава за издржавање, а неспособан је за рад или је незапослен, има право на издржавање од другог партнера, сразмерно његовим могућностима.

Право на издржавање нема партнер који је у време склапања ништавог или рушљивог регистрованог партнерства знао за узрок ништавости односно рушљивости, односно партнер који зна да заједница живота не испуњава прописане услове за признање.

Обавезу издржавања нема партнер за кога би прихватање захтева за издржавање представљало очигледну неправду.

Члан 22.

Право на издржавање у односу према пасторцима

Малолетно дете једног партнера има право на издржавање и од другог партнера.

Партнер који је неспособан за рад, а нема довољно средстава за издржавање, има право на издржавање од пунолетног детета другог партнера сразмерно његовим могућностима, осим ако би прихватање захтева за издржавање представљало очигледну неправду за пасторка.

Члан 23.

Критеријуми за одређивање издржавања

Издржавање се одређује према потребама повериоца и могућностима дужника издржавања, при чему се води рачуна о минималној суми издржавања.

Потребе повериоца издржавања зависе од његових година, здравља, образовања, имовине, прихода, као и других околности од значаја за одређивање издржавања.

Могућности дужника издржавања зависе од његових прихода, могућности за запослење и стицање зараде, његове имовине, његових личних потреба, обавезе издржавања других лица, као и других околности од значаја за одређивање издржавања.

Минимална сума издржавања представља суму коју као накнаду за храњенике, односно за лица на породичном смештају, периодично утврђује министарство надлежно за породичну заштиту, у складу са законом.

Члан 24.

Начин одређивања и висина издржавања

Издржавање се одређује у новцу, а може бити одређено и на други начин, према споразуму партнера.

Издржавање може бити одређено у фиксном месечном новчаном износу или у проценту од редовних месечних новчаних примања дужника издржавања, у ком случају

процент не може бити мањи од 15% нити већи од 50% редовних месечних новчаних примања дужника издржавања, умањених за порезе и доприносе за обавезно социјално осигурање.

Висина издржавања може се смањити или повећати ако се промене околности на основу којих је донета одлука о издржавању.

Члан 25. Трајање издржавања

Издржавање може трајати одређено или неодређено време.

Издржавање партнера не може трајати дуже од пет година након престанка регистрованог партнерства, односно заједнице живота, а изузетно се може продужити ако постоје нарочито оправдани разлози који спречавају повериоца издржавања да ради.

Члан 26. Престанак издржавања

Издржавање престаје када истекне време трајања издржавања, као и смрћу повериоца или дужника издржавања.

Издржавање може да престане када поверилац издржавања стекне довољно средстава за издржавање, односно када дужник издржавања изгуби могућност за давање издржавања или давање издржавања постане за њега очигледно неправично.

Након престанка регистрованог партнерства, односно заједнице живота, обавеза издржавања престаје кад поверилац издржавања закључи брак, заснује ванбрачну заједницу, региструје ново регистровано партнерство или заснује ново нерегистровано партнерство.

Члан 27. Сходна примена других закона

На сва питања везана за издржавање која нису уређена овим законом, сходно се примењују одредбе закона којим се уређују породични односи које се односе на издржавање брачних другова.

3. Имовински односи

Члан 28. Облици имовине

Имовина партнера може бити заједничка и посебна имовина.

Члан 29. Посебна имовина

Сваки партнер самостално управља и располаже својом посебном имовином коју чини имовина коју је стекао пре регистровања, односно заснивања партнерства као и

имовина коју је стекао у току трајања партнерства деобом заједничке имовине, односно наслеђем, поклоном или другим добротиним правним послом.

Ако је током трајања партнерства дошло до незнатног увећања вредности посебне имовине једног партнера, други партнер има право на потраживање у новцу сразмерно свом доприносу.

Ако је током трајања партнерства дошло до знатног увећања вредности посебне имовине једног партнера, други партнер има право на удео у тој имовини сразмерно свом доприносу.

Члан 30. Заједничка имовина

Имовина коју су партнери стекли радом у току трајања партнерства представља њихову заједничку имовину.

Партнери могу своје имовинске односе уредити другачије уговором о посебном режиму имовине у партнерству.

Имовина стечена игром на срећу у току трајања партнерства представља заједничку имовину, осим ако партнер који је остварио добитак не докаже да је у игру уложио посебну имовину.

Имовина стечена коришћењем права интелектуалне својине у току трајања партнерства представља заједничку имовину.

Члан 31. Управљање и располагање заједничком имовином

Заједничком имовином партнери управљају и располажу заједнички и споразумно.

Сматра се да послове редовног управљања партнер увек предузима уз сагласност другог партнера.

Партнер не може располагати својим уделом у заједничкој имовини нити га може оптеретити правним послом међу живима.

Члан 32. Упис у јавни регистар

Сматра се да су партнери извршили деобу заједничке имовине ако су у јавни регистар права на непокретностима уписана оба партнера као сувласници на одређеним уделима.

Сматра се да је упис извршен на име оба партнера и када је извршен на име само једног од њих, осим ако након уписа није закључен писмени споразум партнера о деоби заједничке имовине односно уговор о посебном режиму имовине у партнерству из члана 35. овог закона, или је о правима партнера на непокретности одлучивао суд.

Члан 33. Деоба заједничке имовине

Деоба заједничке имовине може се извршити за време трајања партнерства и после његовог престанка.

Партнери могу извршити деобу заједничке имовине закључењем споразума о деоби заједничке имовине који мора бити оверен у складу са законом који уређује оверу потписа.

Ако се партнери не споразумеју, деобу имовине врши суд (судска деоба), на основу сходне примене одредби о деоби заједничке имовине брачних другова из закона којим се уређују брачни односи.

Члан 34.

Одговорност за обавезе

За сопствене обавезе преузете пре или након закључења регистрованог партнерства, односно пре настанка или након престанка нерегистрованог партнерства одговара партнер који их је преузео својом посебном имовином, као и својим уделом у заједничкој имовини.

За обавезе преузете у циљу подмирења потреба заједничког живота у партнерству одговарају, партнери солидарно својом заједничком и посебном имовином.

Партнер који је из своје посебне имовине подмирио заједничку обавезу има право на накнаду од другог партнера сразмерно његовом уделу у заједничкој имовини.

Члан 35.

Уговор о посебном режиму имовине

Партнери могу своје имовинске односе на постојећој или будућој имовини уредити закључењем уговора о посебном режиму имовине у партнерству.

Уговор из става 1. овог члана мора бити закључен у писменом облику и мора бити оверен код нотара, који је дужан да пре овере партнерима прочита уговор и упозори их да се њиме искључује законски режим заједничке имовине.

Ако се уговор односи на непокретности, уписује се у јавни регистар права на непокретностима.

Члан 36.

Сходна примена других закона

На сва питања везана за имовинске односе регистрованих партнера која нису уређена овим законом, сходно се примењују одредбе закона којим се уређују породични односи које се односе на имовинске односе брачних другова.

4. Наслеђивање

Члан 37.

Право на наслеђивање

Партнер има право наслеђивања под истим условима као брачни друг, на основу сходне примене закона којим се уређује наслеђивање, као и других посебних закона којима се уређује наслеђивање одређених права (наслеђивање пензије и друго).

Члан 38.
Губитак права на наслеђивање

Партнер губи право законског наслеђивања:

- 1) ако је оставилац поднео тужбу за раскид регистрованог партнерства, а после његове смрти се утврди да је тужба била основана;
- 2) ако је његово регистровано партнерство са оставиоцем поништено после оставиочеве смрти, а из разлога који су партнеру били познати у тренутку закључења регистрованог партнерства;
- 3) ако је његова заједница живота са оставиоцем трајно престала његовом кривицом пре оставиочеве смрти или у споразуму са оставиоцем.

5. Право на накнаду штете

Члан 39.

У случају смрти или нарочито тешког инвалидитета једног партнера, други партнер има право на накнаду нематеријалне штете односно правичну новчану накнаду за претрпљене душевне болове због смрти или нарочито тешког инвалидитета блиског лица, према општим правилима о накнади штете.

6. Право на пореско ослобођење и друге олакшице

Члан 40.

У правним пословима између регистрованих партнера, сходно се примењују одредбе прописа о ослобођењу од обавезе плаћања пореза на пренос апсолутних права која се примењују на однос између брачних другова.

На новчане обавезе партнера сходно се примењују одредбе прописа о новчаним олакшицама које се примењују на обавезе брачних другова.

7. Права у случају болести

Члан 41.

У случају болести једног партнера, други партнер има право да буде обавештен о његовој болести и здравственом стању, току лечења и другим чињеницама које се тичу здравственог стања, право да учествује у доношењу одлука у погледу избора медицинског третмана, право да га посећује у току болничког лечења, као и друга права која припадају брачним друговима, на основу сходне примене закона којима се уређују односи у овој области.

8. Права из пензијског, здравственог, и социјалног осигурања

Члан 42.

Партнери уживају сва права из пензијског, здравственог и социјалног осигурања као и брачни другови, на основу сходне примене закона којим се уређују односи у овим областима.

9. Права у току кривичног поступка и извршења кривичних санкција

Члан 43.

Ако је партнер учесник у кривичном поступку или се налази на издржавању казне затвора или мере безбедности, други партнер има сва права као и брачни друг, на основу сходне примене одредаба закона којима се уређује кривична одговорност, кривични поступак и извршење кривичних санкција.

10. Права у другим областима

Члан 44.

Грађанско партнерство се изједначава са брачном заједницом у погледу уживања других права и слобода која припадају брачним друговима, а посебно у погледу права из радног односа, коришћења јавних услуга, боравка на територији Републике Србије партнера који је страни држављанин, признавања партнерства регистровано, односно заснованог у иностранству, међународне заштите и стицања држављанства.

VI. ПРЕСТАНАК ГРАЂАНСКОГ ПАРТНЕРСТВА

1. Начини престанка

Члан 45.

Смрт партнера, поништење и раскид

Регистровано партнерство престаје смрћу партнера, поништењем и раскидом.

Нерегистровано партнерство престаје смрћу партнера и фактичким престанком трајније заједнице живота.

Регистровано партнерство престаје поништењем и раскидом на дан правноснажности пресуде о поништењу, односно раскиду.

Регистровано партнерство престаје поништењем ако је ништаво или рушљиво, у складу са овим законом.

Члан 46.
Ништавост регистрованог партнерства

Регистровано партнерство је ништаво:

- 1) ако је приликом регистравања један партнер био малолетно лице;
- 2) ако изјаве воље партнера нису биле потврдне или ако регистровано партнерство није закључено на начин предвиђен овим законом;
- 3) ако није засновано у циљу остваривања заједнице живота партнера, осим ако је заједница живота партнера накнадно успостављена;
- 4) ако је регистровано за време трајања ранијег брака или партнерства једног партнера, осим ако су ранији брак или раније партнерство у међувремену престали;
- 5) ако га је засновано лице неспособно за расуђивање, осим ако је ово лице накнадно постало способно за расуђивање, у ком случају је регистровано партнерство рушљиво;
- 6) ако су га међусобно засновали крвни, адоптивни или тазбински сродници између којих није дозвољено закључење регистрованог партнерства;
- 7) ако су га међусобно засновали старатељ и штићеник.

Члан 47.
Рушљивост у случају принуде

Регистровано партнерство је рушљиво ако је на његово склапање партнер пристао под принудом.

Принуда постоји када је други партнер или неко треће лице силом или претњом изазвало оправдан страх код партнера и кад је он због тога пристао на закључење регистрованог партнерства.

Страх се сматра оправданим кад се из околности види да је угрожен живот, тело или друго значајно добро једног или другог партнера, односно трећег лица.

Члан 48.
Рушљивост у случају заблуде

Регистровано партнерство је рушљиво када је на његово закључење партнер пристао у заблуди о личности другог партнера или о некој његовој битној особини.

Заблуда о личности постоји када је партнер мислио да закључује регистровано партнерство са једним лицем, а закључио га је са другим лицем (заблуда о физичкој личности), односно када је закључио регистровано партнерство са лицем са којим је желео, али то лице није оно за које се издавало (заблуда о грађанској личности), а партнер који је у заблуди не би га закључио да је за то знао.

Заблуда о некој битној особини постоји када се ради о таквој особини због које партнер који је у заблуди не би закључио регистровано партнерство да је за њу знао.

Члан 49.
Раскид регистрованог партнерства

Сваки партнер има право на раскид регистрованог партнерства ако су партнерски односи озбиљно и трајно поремећени или ако се објективно не може остваривати заједница живота партнера.

2. Поступак престанка

Члан 50.
Тужба за поништење регистрованог партнерства због ништавости

Тужбу за поништење регистрованог партнерства из узрока предвиђених чланом 46. овог закона, могу поднети регистровани партнери, лица која имају правни интерес да регистровано партнерство буде поништено и јавни тужилац.

На основу тужбе из ст. 1. овог члана суд може поништити регистровано партнерство и након његовог престанка.

Право на тужбу за поништење регистрованог партнерства из ст. 1. овог члана не застарева.

Члан 51.
Тужба за поништење регистрованог партнерства због принуде или заблуде

Регистровани партнер који је закључио регистровано партнерство под принудом или у заблуди може поднети тужбу за поништење регистрованог партнерства у року од годину дана од дана кад је принуда престала или кад је сазнао за заблуду.

Члан 52.
Тужба за поништење рушљивог регистрованог партнерства због неспособности за расуђивање

Регистровани партнер који није био способан за расуђивање у тренутку закључења регистрованог партнерства, а накнадно постане способан за расуђивање, може поднети тужбу за поништење регистрованог партнерства у року од годину дана од дана престанка неспособности за расуђивање, односно од дана правноснажности судске одлуке о враћању пословне способности.

Члан 53.
Поступак раскида регистрованог партнерства

Поступак раскида регистрованог партнерства покреће се подношењем споразума о раскиду или тужбе за раскид.

Члан 54.
Права наследника

Право на тужбу за поништење и раскид регистрованог партнерства не прелази на наследнике регистрованих партнера.

Наследници регистрованог партнера могу наставити већ започети поступак у циљу утврђивања да је постојао основ за поништење регистрованог партнерства, односно раскида и споразумног раскида регистрованог партнерства.

Члан 55.
Сходна примена других закона

На сва питања везана за поступак за поништење и раскид регистрованог партнерства која нису уређена овим законом, сходно се примењују одредбе закона којим се уређују породични односи које се односе на поништење и развод брака.

VII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 56.
Рок за установљавање регистра и доношење подзаконског акта

Министарство надлежно за државну управу и локалну самоуправу прописује начин установљавања и вођења регистра из члана 16. овог закона у року од 30 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Регистар из члана 16. овог закона министарство надлежно за послове државне управе и локалне самоуправе установљава у року од 90 дана од дана ступања овог закона на снагу.

Члан 57.
Ступање на снагу

Овај закон ступа на снагу у року од осам дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење овог закона налази се у члану 99 ст. 1. т. 7. Устава Републике Србије који предвиђа да Народна скупштина доноси законе и друге опште акте из надлежности Републике Србије и у члану 107. ст. 1. који предвиђа да право предлагања закона, других прописа и општих аката имају сваки народни посланик, Влада, скупштина аутономне покрајине или најмање 30.000 бирача.

У члану 23. Устава предвиђено је да је људско достојанство неприкосновено и да су сви дужни да га поштују и штите. Истим чланом је утврђено да свако има право на слободан развој личности, ако тиме не крши права других зајемчена Уставом. Доношењем управо овог закона овакве уставне гаранције су испуњене.

Темељне вредности нашег друштва су гарантоване и уставним јемствима, па се Уставом јемче људска права и предвиђа да је њихова примена непосредна.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Законом ће се по први пут у Србији правно регулисати заједница породичног живота два пунолетна лица истог пола, које ће позитивно утицати на животе стотине хиљада грађана наше земље, без задирања у остваривање права осталих грађана. Предлог закона уређује животна питања као што су питања регистровања грађанског партнерства, стицања и наслеђивања имовине, међусобног издржавања партнера, здравствене заштите и неге, социјалних права, и друга важна питања и права. Народна скупштина, као дом свих грађана, усвајањем закона поручује да су сви грађани слободни и једнаки у правима, без дискриминације.

Правно регулисање животне заједнице особа истог пола једна је од најинтензивнијих правних промена у свету. Решења у овом закону нису настала у правном вакууму, већ су се узимала у обзир постојећа упоредноправна решења из великог броја европских и ваневропских земаља, међународне конвенције, пресуде домаћих и међународних судова, Европског суда за људска права, теорија и пракса људских права. Законе којима су правно уређене заједнице живота особа истог пола у ближњем окружењу имају и Словенија, Хрватска, Црна Гора, Мађарска, и Грчка.

У Србији се мења друштвена ситуација у погледу прихватања различитости и то је видљиво и у истраживањима јавног мњења. Постоји јасан тренд прихватања да људи истог пола могу да живе заједно у истополној заједници, па и да чак ту своју заједницу региструју. Иако се друштво мења, имамо ћутање у институцијама и политику која сада поставља препреке и као друштво нас вуче уназад. Један од разлога за подношење овог предлога закона јесте прекид баш таквог институционалног ћутања.

Заједнице живота особа истог пола постоје и организоване су као породице, без обзира на досадашњи изостанак њиховог правног регулисања. Правно регулисање породичних односа резултат је потребе и интереса сваког друштва да што већем броју људи правно омогући да живи у стабилним породичним, правно признатим и регулисаним заједницама кроз уважавање различитих фактички постојећих породичних модалитета.

Грађанско партнерство као део правног система Србије представљаће легализовано право на различитост, право не само на толерисану, већ и законом активно заштићену "другост". Законом регулисана истополна заједница је знак демократичности једног друштва, његове отворености и толеранције, знак богатства једног друштва.

Имајући све то у виду, доношењем овог закона у пуној мери се афирмишу вредности на којима се темељи наше друштво, а које су изражене највишим правним нормама, уставним нормама као владавина права, социјална правда, начела грађанске демократије, људска и мањинска права и слободе и припадност европским принципима и вредностима. Ове темељне вредности се штите изричитом забраном било какве дискриминације, непосредне или посредне по било ком основу (члан 21.) и изричитом забраном изазивања и подстицања било какве неравноправности, мржње и нетрпељивости (члан 49.).

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Глава I. Уводне одредбе (чл. 1-5)

Уводним одредбама одређен је предмет закона, појам грађанског партнерства, односно регистрованог и нерегистрованог грађанског партнерства, начела на којима се заснива грађанско партнерство, заштита партнера од породичног насиља, као и употреба родно осетљивог језика чиме се остварује стандард у погледу остваривања принципа родне равноправности.

Начела на којима се заснива грађанско партнерство су: равноправност, поштовање достојанства и међусобно помагање и уважавање партнера, поштовање и заштита родног индетитета партнера, као и забрана дискриминације по било ком основу. Овим начелима гарантује се равноправност и достојанство партнера унутар самог грађанског партнерства, као и изван њега. У случају потребе тумачења појединачних, посебних норми закона, увек се треба руководити основним начелима закона, која изражавају дух закона.

Глава II. Услови за регистрацију грађанског партнерства и признавање нерегистрованог партнерства (чл. 6-9)

Одредбама овог дела закона уређени су услови за регистрацију партнерства и сметње за регистрацију. На питања у вези са условима за регистрацију и сметњама која нису уређена овим законом сходно, односно по аналогiji примењују се прописи који уређују породичне односе, односно закључење брака страних држављана у Републици Србији.

Члан 9. предвиђа да нерегистровано партнерство особа истог пола ужива заштиту као и регистровано и да се у погледу права и обавеза са њим изједначава, на начин који је предвиђен овим законом. Овим чланом уређен и начин доказивања постојања трајније заједнице, што је конститутивни елемент нерегистрованог партнерства.

Глава III. Поступак регистрације (чл. 10-15)

Одредбама чл. 10-15. Предлога закона уређен је поступак регистрације грађанског партнерства. У овом делу закона уређено је подношење захтева за регистрацију, разматрање захтева, чин регистрације, избор презимена партнера, достављање извештаја о регистрованом партнерству, као и сходна примена других закона на поступак регистрације грађанског партнерства.

Глава IV. Регистар (чл. 16-19)

У Глави IV уређени су надлежност и начин вођења регистра грађанског партнерства, као јединствене евиденције о регистронаим партнерствима. Члан 18. предвиђа податке који се упусују у регистар, а за питања која нису уређена овим законом предвиђена је сходна примена закона који уређује матичне књиге. Обрада података врши се у складу за законом који уређује заштиту података о личности.

Глава V. Дејства и правне последице грађанског партнерства (чл. 20-44)

Одредбе у овој глави Предлога уређују дејства и правне последице грађанског партнерства у различитим сферама живота. Предвиђене су општа права и обавезе партнера: да споразумно и заједнички одлучују о свим питањима од значаја за њихову заједницу, право право на поштовање њиховог приватног и породичног живота и на одржавање личних међусобних односа и међусобно заједништво, обавезу међусобног помагања и пружања неге и помоћи у случају болести. Затим, предвиђено је право партнера на одржавање личних односа и са малолетном децом другог регистрованог партнера са којима их везује посебна блискост, осим ако ово право није ограничено судском одлуком. Овим се уважава чињеница да су у заједнице живота поред истополних партнера укључена и деца једног од партнера, штити се интерес детета и пружа правни оквир за функционисање породице. Коначно, предвиђа се да партнери имају једнака материјална и процесна права и статус у свим судским и управним поступцима као и брачни другови.

У овој глави уређено је издржавање партнера (чл. 21-27), њихови имовински односи (чл. 28-36), наслеђивање (чл. 37-38), право на накнаду штете (ч. 39), права на пореско ослобођење и друге олакшице (чл. 40), права у случају болести (чл. 41), права из пензинског, здравственог и социјалног осигурања (чл. 42), права у току кривичног поступка и извршења кривичних санкција (чл. 43), као и права у другим областима (чл. 44).

Глава VII. Престанак грађанског партнерства (чл. 45-55)

У овом делу уређени су разлози за престанак грађанског партнерства, разлози ништавости и рушљивости грађанског партнерства, односно сметње које постоје у тренутку регистровања партнерства, а услед којих је партнерство ништаво, односно рушљиво.

Уређен је и раскид грађанског партнерства као начин престанка пуноважног регистрованог партнерства, који може бити судски или споразумни.

Глава VII. Прелазне и завршне одредбе (чл. 56-57)

Министарство надлежно за државну управу и локалну самоуправу дужно је да у року од 30 дана донесе подзаконске акте неопходне за установљавање регистра и да установи регистар у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона. Закон ступа на снагу у редовном року предвиђеном Уставом.

IV. ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА ПОТРЕБНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона у 2023. години нису потребна финансијска средства. У 2024. године биће потребно обезбедити средства за установљавање Регистра грађанских партнерстава и обуку матичара за његову примену.

V. АНАЛИЗА ЕФЕКТА ЗАКОНА

1. Одређивање проблема које закон треба да реши

У правном систему Републике Србије је као једина заједница живота између партнера препознат брак, односно ванбрачна заједница, и то као заједница мушкарца и жене. Самим тим, партнерство две особе истог пола и даље је правно невидљиво што онемогућава особама које живе у овој врсти заједнице да остварују бројна права која произилазе из породичног статуса. Постојање истополних партнерстава у свим друштвима, па и у друштву у Србији, намеће потребу да се овакав вид остваривања заједнице живота између две особе правно препозна и уреди.

Будући да пракса Европског суда за људска права, као и Европског суда правде поставља пред све земље чланице Савета Европе, односно кандидате за чланство у Европској унији, нужност регулисања питања истополних партнерстава, одлагање решења овог проблема не доприноси бржем путу ка чланству Србије у Европској унији.

2. Циљеви који се постижу доношењем акта

Уживање основних људских права, гарантованих Уставом и међународним уговорима чији је Република Србија потписник, није и не би смело да буде предмет дебате.

Усвајање Закона о грађанском партнерству би допринео промовисању културе људских права, толеранције, поштовању и уважавању различитости, што би допринело развоју инклузивног друштва заснованог на људским правима и принципу владавине права, које свима пружа једнаке могућности.

Устав Републике Србије оставља простор да се ова област законски уреди уз усклађивање неколико постојећих закона и подзаконских аката. Поред Породичног закона, од значаја за озакоњење истополних заједница су и прописи који регулишу наслеђивање, права из пензијског, здравственог и социјалног осигурања, накнаду штете, ослобођење од пореза, као и прописи који би ближе уредили успостављање регистра истополних партнерстава на нивоу јединица локалне самоуправе.

Главни фактор ризика у процесу креирања и имплементације будућег решења јесте отпор дела јавности у Србији која овакве иницијативе доживљава као претњу

традиционалним породичним вредностима. Једини ефикасан начин да се превентивно делује на ублажавању ових фактора ризика јесте континуирани дијалог током читавог процеса усвајања и спровођења закона, уз праћење и вредновање ефеката закона у свим мапираним циљним групама.

3. Да ли су разматране друге могућности за решавање проблема?

Грађанско партнерство особа истог пола представља досад правно нерегулисан институт, тако да се мора приступити правном регулисању ове области. Током поступка идентификовања могућих опција није уочена друга мера осим законодавне која би, довела до жељене промене.

Алтернативе овом решењу су се кретале од промене Устава којим би се увела нека форма заједнице живота особа истог пола, измене појединачних закона, све до доношења неке врсте омнибус закона којим би се изменила и допунила појединачна решења у законима који регулишу нека од питања која се тичу и права лица која живе у истополној заједници (нпр. Закон о наслеђивању, Закон о здравственој заштити, Породични закон, и др.). Предложене алтернативе би захтевале дуготрајан поступак са неизвесних исходом, или би непотребно закомпликовале и одужиле решавање проблема које се једноставно може решити једном законодавном интервенцијом.

Све заинтересоване стране свакако ће имати прилику да дају своје мишљење о суштини и карактеру овог закона, као и о предложеним појединачним решењима, и то у поступку усвајања закона.

4. Зашто је доношење акта најбољи начин за решавање проблема?

Доношење овог закона било би важан искорак друштво у целини. Широке консултације у процесу припреме оваквог прописа допринеле би подизању свести о нужности поштовања права других на различитост, и поштовања права која су загарантована свима Повећање толеранције према ЛГБТ+ људима допринело би и подизању општег нивоа толеранције према другим мањинским заједницама у друштву.

Намера предлагача је да системски регулише заједницу живота између истополних партнера и права и обавезе који из таквог партнерства произилазе. Циљ је да се у Србији што је пре могуће стекну услови да ЛГБТ+ особе могу неометано да планирају и организују свој породични живот. У том смислу, предност при разматрању могућих решења дата је онима које могу да се реализују у кратком временском периоду и у постојећем уставном оквиру.

Доношењем оваквог прописа држава изражава и своју јасну приврженост вредностима које су уграђене у законодавство Европске уније, али и своју одлучност да, упркос притисцима поступа у складу са принципима владавине права.

5. На кога и како ће највероватније утицати решења у закону?

Основна циљна група на коју ће законско решење утицати јесу особе ЛГБТИ популације које остварују или намеравају да остваре заједницу живота са истополним партнером. Поред значајно веће правне сигурности, за истополне парове то би значило и чин друштвене афирмације и подстицај да личним напором дају свој пун допринос

развоју целокупног друштва. Последично, припадници ЛГБТИ заједнице на тај начин би имали неопходне услове да у друштвеној хијерархији додатно напредују и да на тај начин даље утичу на рушење стереотипа о ЛГБТИ популацији. У најужој групи заинтересованих за доношење законског решења у овој области спадају чланови примарних породица истополних партнера, који ће посредно осетити различите правне и друштвене ефекте његове примене.

6. Какве ће трошкове примена закона створити грађанима и привреди, нарочито малим и средњим предузећима?

Законом о грађанском партнерству не иницира се стварање додатних трошкова грађанима и привреди, као ни малим и средњим предузећима.

7. Да ли су позитивне последице доношења закона такве да оправдавају трошкове које ће он створити?

Позитивне последице доношења закона оправдавају у потпуности трошкове које ће створити. Финансијски трошкови се односе на успостављање Регистра грађанских партнерстава. Као пожељне додатне мере могу се предвидети и обуке за матичаре и друге службенике на централном и локалном нивоу за које се процени да би имали највише удела у примени законских одредаба.

8. Да ли се законом подржавају стварање нових привредних субјеката и тржишна конкуренција?

Законом о грађанском партнерству не иницира се стварање нових привредних субјеката нити се непосредно утиче на тржишну конкуренцију.

9. Да ли су све заинтересоване стране имале прилику да се изјасне о овом акту?

Дебата о овим питањима води се дуги низ година у оквиру цивилног сектора, у оквиру ког су настали и модели закона који су коришћени у припреми овог предлога.

У току 2021. године некадашње Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог образовало је радну групу за израду Нацрта закона о истополним заједницама и спровело јавне консултације о полазним основама за тај нацрт. Документи израђени у току тог процеса такође су узети у обзир приликом припреме овог предлога.

10. Које ће се мере током примене закона предузети да би се остварило оно што се доношењем закона намерава?

Ефекти примене закона пратиће се периодично кроз достављање извештаја од стране свих релевантних органа и институција надлежних за његову примену, у складу са Законом о планском систему.

ОБРАЗАЦ ИЗЈАВЕ О УСКЛАЂЕНОСТИ ПРОПИСА СА ПРОПИСИМА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

1. Орган државне управе, односно други овлашћени предлагач прописа:

Народни посланици: Радомир Лазовић, доц. др Биљана Ђорђевић, проф. др Ђорђе Павићевић, Роберт Козма и проф. др Јелена Јеринић

2. Назив прописа:

Предлог закона о грађанском партнерству
PROPOSAL OF THE LAW ON CIVIC PARTNERSHIP

3. Усклађеност прописа с одредбама Споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица, са једне стране, и Републике Србије са друге стране („Службени гласник РС”, број 83/08) (у даљем тексту: Споразум):

а) Одредба Споразума која се односи на нормативну садржину прописа,

/

б) Прелазни рок за усклађивање законодавства према одредбама Споразума,

/

в) Оцена испуњености обавезе које произлазе из наведене одредбе Споразума,

/

г) Разлози за делимично испуњавање, односно неиспуњавање обавеза које произлазе из наведене одредбе Споразума,

/

д) Веза са Националним програмом за усвајање правних тековина Европске уније.

/

4. Усклађеност прописа са прописима Европске уније:

а) Навођење одредби примарних извора права Европске уније и оцене усклађености са њима,

/

б) Навођење секундарних извора права Европске уније и оцене усклађености са њима,

/

в) Навођење осталих извора права Европске уније и усклађеност са њима,

/

г) Разлози за делимичну усклађеност, односно неусклађеност,

/

д) Рок у којем је предвиђено постизање потпуне усклађености прописа са прописима Европске уније

/

5. Уколико не постоје одговарајуће надлежности Европске уније у материји коју регулише пропис, и/или не постоје одговарајући секундарни извори права Европске уније са којима је потребно обезбедити усклађеност, потребно је образложити ту чињеницу. У овом случају није потребно попуњавати Табелу усклађености прописа. Табелу усклађености није потребно попуњавати и уколико се домаћим прописом не врши пренос одредби секундарног извора права Европске уније већ се искључиво врши примена или спровођење неког захтева који произилази из одредбе секундарног извора права (нпр. Предлогом одлуке о изради стратешке процене утицаја биће спроведена обавеза из члана 4. Директиве 2001/42/ЕЗ, али се не врши и пренос те одредбе директиве).

Не постоје надлежности Европске уније у материји коју регулише овај Предлог закона. Примарни и секундарни извори права Европске уније који постоје у овој области нису релевантни са становишта материје коју обрађује овај Предлог закона, тако да се уз овај Предлог закона не доставља Табела усклађености.

6. Да ли су претходно наведени извори права ЕУ преведени на српски језик?

Не.

7. Да ли је пропис преведен на неки службени језик ЕУ?

Не.

8. Сарадња са Европском унијом и учешће консултаната у изради прописа и њихово мишљење о усклађености.

Не.

Београд, 8. септембар 2023. године.

НАРОДНА ПОСЛАНИЦА

проф. др Јелена Јеринић